

Motion

1979/80:48

av Per-Axel Nilsson och Torsten Gustafsson
med anledning av propositionen 1979/80:1 om socialtjänsten

Det nu framlagda förslaget innebär att socialtjänsten skall grundas på en helhetssyn, som omfattar personers totala situation. Förslaget har fått en inriktning mot ökad medverkan i samhällsplanering och förebyggande vård, vilket vi anser vara positivt. Men vi har några invändningar mot förslaget som vi vill utveckla närmare.

För det första handlar förslaget om en ramlagstiftning med många fina teser. Det anföras i propositionen att inom den ram som den nya socialtjänstlagen bildar får kommunerna i stort organisera verksamheten efter egna förutsättningar och behov. Men det viktigaste saknas, nämligen vilka resurser som kommer att ställas till förfogande för att kunna uppfylla socialtjänstens målsättningar. Det gäller i grunden hur mycket samhället är berett att satsa på olika gemensamma insatser för att åstadkomma en verklig hjälp till dem som har behov av sådan hjälp och stöd.

För det andra lägger regeringen nu fram förslag till en ny sociallag utan att den viktiga frågan om huvudmannaskapet för vårdanstalterna för alkoholmissbrukare har fått någon lösning.

I propositionen utgår man ifrån ett sammanhållet vårdansvar utan att de praktiska konsekvenserna vare sig för anställda eller vårdtagare redovisas. Något förslag till hur ett ändrat huvudmannaskap skall genomföras redovisas inte. Organisationsfrågorna är olösta liksom den avgörande frågan om de ekonomiska resurser som ju är en förutsättning för åstadkommande av god vård.

Institutionerna är enligt vår mening en mycket viktig del av de resurser som skall finnas inom den nya socialtjänsten. Det finns behov av sådan vård och behandling som lämnas i de befintliga anstalterna för alkoholmissbrukare.

På Gotland finns en sådan anstalt. Vårdanstalten Västerbyhemmet i Burgsvik. Västerbyhemmet är ett hem som utan överdrift kan sägas väl fylla sin uppgift, såväl när det gäller vårdinriktning som miljömässigt. Placeringen mitt i samhället anser vi vara en fördel när det gäller återanpassningen till ett samhällsliv utanför vårdinstitutionen.

År 1973 genomfördes en grundlig upprustning av hemmet, som nu förfogar över 54 vårdplatser, varav 10 tillfälliga, huvuddelen placerade i fristående byggnader. Institutionen förfogar också över en välutrustad, nyrenoverad sjukavdelning. På orten finns tillgång till såväl läkare som tandläkare. Vidare förhyrs en mindre lägenhet som brukas av patienters anhöriga vid besök.

I anslutning till hemmet finns en snickerifabrik som är inriktad på tillverkning av bl. a. kompletta fönstersnickerier, trädgårdsmöbler samt pärmryggar. I fabriken sysselsätts, utöver ett antal patienter, ett 10-tal arbetstagare som genom samarbete med arbetsvården fått tjänstgöra vid denna anläggning. Dessa arbetstagares insatser, såväl i produktionen som när det gäller det personliga umgänget med hemmets patienter, är mycket uppskattade. Institutionen har också två stycken växthus med tillhörande friland för grönsaksodling.

När det gäller hemmets möjligheter att nå bra behandlingsresultat vill vi här återge något av innehållet i den skrivelse som Alkoholproblemateriksorganisation den 25 september 1979 tillställt statsrådet och chefen för socialdepartementet.

I skrivelsen framhåller riksorganisationen att det är nödvändigt att det ges utrymme för krav och motkrav från såväl patienter som vårdpersonal och att behandlingsarbetet så nära som möjligt ansluter sig till de förhållanden som råder i samhället utanför institutionen.

I skrivelsen hemställer riksorganisationen om att en försöksverksamhet kommer till stånd där alkoholproblematerikerna, mot att de ställer upp på ett behandlingsprogram, får lön i stället för sjukpenning. I behandlingsprogrammet bör arbetsträning ingå som ett av de viktigaste momenten.

I skrivelsen anförS vidare:

”En försöksverksamhet borde kunna anordnas utan några extra kostnader, då det finns såväl lämpliga behandlingshem som arbetslokaler tillgängliga. Vi kan här anvisa en nykterhetsvårdsanstalt som enligt vår uppfattning är mycket lämplig i flera avseenden och det är Västerbyhemmet på Gotland.

På Västerbyhemmet har man en differentierad arbetsträning, vari ingår såväl verkstads- som trädgårdsarbete. Såväl lokaler som maskiner och annan utrustning är av mycket god kvalitet och standard. Produktionen upplevs också enligt vad vi erfarit som meningsfull av de intagna. I Västerbyhemmets verkstad arbetar f. n. 30 man varav 10 icke är alkoholproblemateriker. Detta anser vi vara en betydande fördel, då det bidrar till att bryta den kategorisering och isolering som alkoholproblematerikerna är utsatta för. Det finns också exempel på sedan tidigare att det är av stort värde att blanda alkoholproblemateriker och andra i en verksamhet av denna art.

Västerbyhemmet har ytterligare en fördel i det att det ligger i direkt anslutning till ett samhälle och därigenom ger de intagna möjligheter till en mer normal livsföring än vad som i allmänhet brukar vara fallet på nykterhetsvårdsanstalter.”

Enligt vad vi kan bedöma föreligger inte behov enbart för Gotlands kommuns del av att detta hem fortsätter sin verksamhet, utan det måste liksom nu stå öppet för personer från andra delar av landet.

Av tillgänglig statistik framgår att under tiden den 1 januari 1978–den 30 september 1979 var det endast 12 % av patienterna som var mantalsskrivna på Gotland; resterande 88 % var från andra län, övervägande del hemma-

hörande i AB-län.

Som upplysning kan nämnas att 36 % av antalet vårdtagare från andra län var finsktalande. För dessa patienter anordnas svenskundervisning anpassad till dessa personers behov av kunskap om det svenska samhällslivet.

Västerbyhemmet ger för närvarande sysselsättning åt – förutom 10-talet arbetstagare i snickerifabriken – ett 30-tal anställda, såväl fast som extra personal. Det står klart att det knappast kan finnas några möjligheter till utkomst åt dessa personer i en bygd som Burgsvik i den händelse Västerbyhemmet måste avvecklas. Vi anser det ytterst anmärkningsvärt att förslaget om ny sociallag inte innehåller någon lösning på den viktiga frågan om huvudmannaskapet för nykterhetsvårdens institutioner.

För att väsentliga delar av den nya socialtjänstlagen skall kunna behandlas av riksdagen krävs att förslag om hur institutionsvården skall bedrivas, planeras och finansieras framläggs.

Vi anser därför att frågan om huvudmannaskapet för vårdanstalterna gällande alkoholmissbrukare och frågor som sammanhänger härmed måste klarläggas innan riksdagen fattar något beslut i anledning av propositionen 1979/80:1 om socialtjänsten.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande huvudmannaskapet gällande vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

Stockholm den 11 oktober 1979

PER-AXEL NILSSON (s)

TORSTEN GUSTAFSSON (c)